

DENET DUYURU

Vergi

AUDIT | TAX | ADVISORY

For the latest from BDO Turkey, follow us

Duyuru Tarihi : 06.01.2021
Duyuru No : 2021/008
Yayımlandığı Yer : VERGİ DÜNYASI DERGİSİ - OCAK 2021
Sayı : 473

Cemalettin Turan
YMM, Eski Hesap Uzmanı
cemalettin.turan@bdo.com.tr

TÜRKİYE'DE YERLEŞİK ŞİRKETLERİN YURTDIŞINDAKİ BANKALARDAN DÖVİZ KREDİSİ KULLANABİLMESİNİN ŞARTLARI VE KULLANIMIN VERGİSEL SONUÇLARI

Öz:

Para, kredi, döviz ve kambiyo işlemleriyle ilgili mevzuatta ve vergi mevzuatında son yıllarda yapılan düzenlemelerdeki karmaşık yapı aşağıdaki türden soruların sıkça sorulmasına sebep olmaktadır:

Türkiye'de yerleşik kişiler, özellikle şirketler, yurtdışındaki bir bankadan döviz cinsinden kredi alabilir mi?

Hangi şartlarla alabilir?

Aldığı krediyi Türkiye'ye getirmek zorunda mıdır?

Döviz cinsinden krediyi Türkiye'ye getirmemişse, yasal defter kayıtlarında ve finansal tablolarında nasıl kaydeder?

DENET DUYURU
Sayı : 2021/008/1

BDO Yayıncılık A.Ş.

Eski Büyükdere Cad. No.14
Park Plaza Kat:4
34398 Maslak/İstanbul
Turkey

Tel: +90 212 365 62 00
Fax: +90 212 365 62 02
e-mail: bdo@bdo.com.tr
www.bdo.com.tr

Garantisi ile sınırlı bir Birleşik Krallık şirketi olan BDO International Limited'in üyesi ve bir Türk anonim şirketi olan BDO Yayıncılık A.Ş., bağımsız üye kuruluşlardan oluşan BDO ağıının bir parçasını teşkil etmektedir.

BDO International global ağıının toplam gelirleri 2020 yılında 10,3 milyar ABD Doları olarak gerçekleşmiştir. BDO, 167'dan fazla ülkede bulunan 1.658 ofiste faaliyet göstermekte olup, bu ofislerde denetim ve danışmanlık hizmetleri veren ortaklar dahil dünya çapında 91.054 kişi çalışmaktadır.

Dikkat ve titizlikle hazırlanan bu yayın, geniş anlamda görüşleri içermekte olup, genel bir yol gösterici olarak değerlendirilmelidir. Özel durumlara ilgili olarak, mesleki görüş ve yardım almadan, bu yayına dayanarak uygulamalarda bulunulmamalıdır. Bu konuların kendi özel durumunuza ilişkin etkilerini görüşmek için BDO Yayıncılık A.Ş. ile temas kurabilirsiniz. Bu yayındaki bilgilere dayanarak belli eylemlerde bulunmak veya bulunmamak nedeniyle doğabilecek zararlar nedeniyle, BDO Yayıncılık A.Ş. ve ortakları, çalışanları ile yazarları herhangi bir yükümlülük veya sorumluluk kabul etmemektedirler.

Döviz kredisinin KKDF, BSMV, KDV, ve KV stopajı karşısındaki durumu nedir?

Bu yazımızda bu tür sorulara, yazımızın yayımlandığı tarih itibariyle yürürlükte olan mevzuatta yer alan düzenlemeler ışığında cevaplar bulmaya çalışacağız.

Konumuzla ilgili başlıca mevzuat aşağıdaki gibi olup yazımızda sık sık ve kısaltarak atıf yapılmıştır:

TPKK Hakkında 32 Sayılı Karar (89/1438) (Karar)
TPKK Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin Tebliğ (2008/32-34) (Tebliğ)
T.C. Merkez Bankası Sermaye Hareketleri Genelgesi (2.5.2018) (Genelge)
KKDF Hakkında Karar (88/12944)
KKDF Hakkında Tebliğ (Sıra No :6)
2017/4 Sayılı Tebliğ
VUK, KVK, KDVK,, Gider Vergileri Kanunu, İlgili Tebliğler, Özelgeler.

Öncelikle belirtmek gerekir ki, Türkiye’de yerleşik gerçek kişilerin yurtdışından döviz cinsinden kredi kullanmaları 32 sayılı Karar’la yasaklanmış olduğundan bu yazımızda gerçek kişiler tamamen dışarda bırakılmıştır. Bu yazımızda esas itibariyle, Türkiye’de TTK hükümlerine göre kurulmuş olup kanuni ve iş merkezi Türkiye’de bulunması dolayısıyla Türkiye’de yerleşik (Türkiye’de mukim/Türkiye’de tam mükellef) sayılan ve Serbest Bölgede yer almayan ticaret şirketi türündeki bir şirketin durumu baz alınarak; yani konu

böyle bir şirket perspektifinden değerlendirilerek, yorum ve açıklamalarımız bu kapsamla sınırlı tutulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Para, kredi, döviz, yabancı para, kambiyo, döviz cinsinden kredi, yabancı banka, yurtdışından döviz kredisi kullanımı, TPKK, 32 sayılı Karar, Sermaye Hareketleri Genelgesi, KKDF, BSMV, Sorumlu Sıfatıyla KDV, KV Stopajı.

1. YURTDIŞINDA YERLEŞİK BİR BANKADAN DÖVİZ KREDİSİ ALINABİLİR Mİ? HANGİ ŞARTLARLA ALINABİLİR?

1.1. Türkiye’de Yerleşik Bir Şirketin Yurtdışındaki Bir Bankadan Döviz Kredisi Almasının/Temin Etmesinin Önünde Yasal Bir Engel Yoktur:

32 sayılı Kararın (Karar) 4/a maddesine göre Türkiye’ye döviz ithali ve Türkiye’den döviz ihracı serbesttir.

Aynı Kararın 4/b maddesine göre, Türkiye’de yerleşik kişilerin beraberlerinde (şirket aktiflerinde) döviz bulundurmaları, yurtdışında döviz alım satımına yetkili kuruluşlardan döviz satın almaları ve bunlara döviz satmaları, bankalar vasıtasıyla yurtiçinde ve yurtdışında tasarruf etmeleri serbesttir.

32 sayılı Karara ilişkin Tebliğin (Tebliğ) 3 üncü maddesinin 4 üncü bend düzenlemesi de aynı yöndedir.

Türkiye’de yerleşik kişilerin, bankalar vasıtasıyla yurtdışına döviz transfer ettirmeleri serbesttir. (Karar Md.4/e)

Türkiye’de yerleşik kişilerin yurtiçinde veya yurtdışında döviz cinsinden kredi sözleşmesi akdetmesine bir engel yoktur. Zira Türkiye’de yerleşik kişilerin akdedecekleri kredi sözleşmeleri, Kararın 4.maddesine 12.9.2018 tarih ve 85 sayılı CB Kararı ile eklenen g bendine göre TL cinsinden düzenlenme zorunluluğu getirilen sözleşmelerin kapsamına girmediği gibi, bu tür kredi sözleşmelerinin yurtdışında yerleşik bankalarla yapılacak olması hali de, dolayısıyla, bu yasak kapsamına girmemektedir. Nitekim, Tebliğ’in 8 inci maddesinde, Kararın 4/g maddesinde yapılan bu düzenlemeyle ilgili ayrıntılı düzenlemeler yapılmış olup, kredi sözleşmeleri, Tebliğ’in bu düzenlemesinde de, doğal olarak, döviz cinsinden veya dövize endeksli düzenleme yasağı getirilen sözleşmeler kapsamında sayılmamıştır.

Kararın, yurt dışından temin edilen kredileri düzenleyen 17 nci maddesinin 6 ncı fıkrasında, Türkiye’de yerleşik gerçek kişilerce yurt dışından döviz kredisi kullanılamayacağı açık bir şekilde hükme bağlanmıştır. Bu hükmün mefumu muhalifinden, gerçek kişi olmayan Türkiye’de yerleşik diğer kişilerin (ticaret şirketleri dahil) bu yasak kapsamına girmediği sonucuna ulaşılmaktadır.

Buraya kadar yer verilen mevzuat düzenlemelerine göre, Türkiye’de yerleşik bir şirketin, yurtdışında yerleşik bir banka ile döviz cinsinden kredi sözleşmesi akdetmek suretiyle döviz cinsinden kredi temin etmesinin önünde, Türkiye’deki mevzuatta yasaklayıcı bir hükmün bulunmadığı açıkça görülmektedir.

1.2. Yurtdışından Döviz Kredisi Temin Etmenin Şartları:

Türkiye’de yerleşik kişiler (gerçek kişiler hariç) yurtdışında yerleşik kişilerden Kararın 17 nci maddesinde yer alan esaslar çerçevesinde döviz kredisi “*temin edebilir*”. “*Temin edilen*” kredilerin bankalar aracılığıyla “*kullanılması*” zorunludur. (Karar Md.17/2)

Bu düzenlemedeki “*temin edilebilir*” ve “*temin edilen*” ifadelerini kredi sözleşmesinin “*akdedilmesi*” yani kredinin “*alınması/sağlanması*” bağlamında, “*kullanılması*” ifadesini ise “*Türkiye’ye getirilmesi/transfer edilmesi*” bağlamında anlamlandırıyoruz. Bu anlamlandırma, ilerde değineceğimiz üzere, yurtdışından temin edilen kredinin mutlaka Türkiye’ye getirilme/transfer edilme zorunluluğu bulunmadığının tespit edilmesi bakımından önemlidir.

Kararın, yukarıda yer verilen 17/2 nci maddesinden, yurtiçinde yerleşik bir şirketin yurtdışında yerleşik kişilerden, bankalar da dahil olmak üzere, bu maddedeki esaslar dahilinde döviz kredisi temin edebileceği (ve isterse bunu Türkiye’ye getirerek kullanabileceği) açıkça anlaşılmaktadır.

Yazımızın bir önceki bölümünde, şirketler için yurtdışından döviz cinsinden kredi temin edilmesini yasaklayan bir hükmün bulunmadığını ortaya koymuş olmamızın yanısıra, mevzuatımızda, ayrıca, bu hususu açıkça düzenleyen/buna izin veren bu mahiyette bir hükme de yer verilmiş olması karşısında, bu konuda bir tereddüte yer kalmamaktadır.

Yani, genel bir kural olarak, Türkiye’de yerleşik bir şirketin, yurtdışında yerleşik bir bankadan döviz cinsinden kredi temin etmesi mümkün bulunmaktadır.

Genel kural böyle olmakla birlikte, yine Karara göre, prensip olarak, döviz geliri olmayan Türkiye’de yerleşik şirketler yurtdışından döviz kredisi temin edemezler/kullanamazlar. (Karar Md.17/3) Ancak bazı istisnai hallerde şirketin döviz geliri olması şartı aranmaz. (Karar Md.17/3, Genelge Md.14/3)

Bu istisnai hallerden biri, kullanım tarihinde, döviz cinsinden kullanılmış kredilerinin bakiyesi 15 mn USD veya üzerinde olan Türkiye’de yerleşik bir şirket tarafından yurtdışından döviz kredisi temin edilmek/kullanılmak istenmesi halidir. (Karar Md.17/3-b, Genelge Md.21/1-b) Buna göre, Türkiye’de yerleşik bir şirketin, en son bilançosundaki, döviz cinsinden kredi bakiyesi 15 mn USD veya üzerindeyse, döviz geliri olma şartı aranmaksızın, yurtdışından döviz kredisi temin edebilecek demektir.

Kararın 2/y maddesinde “*kredi bakiyesi*” şöyle tanımlanmıştır: Yurt içinden ve yurt dışından temin edilen nakit döviz kredisi borçlarının geri ödemesi yapılmamış toplamı. Bu tanıma göre, bu yazımızda kullanılan “*kredi bakiyesi*” ibaresi, şirketin döviz cinsinden kullanılmış kredilerinin bakiyesini ifade etmek üzere kullanılmıştır. Diğer bir deyişle, TL cinsinden kullanılan krediler bu bakiyenin hesabında dikkate alınmamaktadır.

Örneğin, Türkiye’de yerleşik, X A.Ş.’nin kredi bakiyesinin 16 mn USD olduğunu varsayalım. Bu durumda, 15 mn limiti aşılmış olduğundan, döviz geliri olmasa bile, X A.Ş. yurtdışından döviz cinsinden kredi temin edebilecektir.

Döviz geliri olan Türkiye’de yerleşik kişiler açısından söz konusu Kararda şöyle bir belirleme yapılmıştır: Döviz geliri olup, kredi kullanım tarihinde kredi bakiyesi 15 mn USD’nin altında ise kullanılmak istenen kredi ile mevcut kredi bakiyesi toplamı son 3 mali yılın döviz gelirleri toplamını aşamaz (Md.17/4-a).

Döviz geliri olup da kredi bakiyesi 15 mn USD’nin üstünde olanlar bakımından ise, öncelikle Kararın yukarıda bahsedilen Md. 17/3-b’deki istisna hükmü devreye gireceğinden, yani 15 mn USD kredi bakiyesini aşanlar bakımından döviz geliri olma şartı zaten aranmadığından, döviz geliri olsa dahi, doğal olarak ve öncelikle, bu istisna hakkı döviz geliri olanlara da uygulanacaktır.

Nitekim, Kararın 17/5 no.lu fıkrasında, döviz geliri olan Türkiye’de yerleşik kişilerin üçüncü fıkrada (17/3-b dahil) sayılan haller kapsamında temin edecekleri/kullanacakları döviz kredilerinde dördüncü fıkra (döviz gelirine dayalı kredi temini/kullanımı şartlarını düzenleyen) hükümlerinin uygulanmayacağı açıkça hükme bağlanmıştır.

Bu husus Merkez Bankası Sermaye Hareketleri Genelgesinin (Genelge) 19 uncu maddesinin (4) no.lu fıkrasında da şöyle bir düzenlemeyle açıkça belirtilmiştir: *“Türkiye’de yerleşik kişiler, 32 sayılı Kararın 17 nci maddesinin üçüncü fıkrasında sayılan istisnalar kapsamında döviz gelirlerine bakılmaksızın yurtdışından döviz kredisi temin edebilirler.”*

Yukarıdaki örneğimizde, X AŞ’nin döviz cinsinden kredi bakiyesi 16 mn USD olduğundan, döviz cinsinden ihracat veya döviz kazandırıcı hizmet gelirlerinin var olup olmadığına ve miktarına bakılmaksızın yurtdışından döviz kredisi kullanabilecektir. Başka bir ifadeyle X AŞ bakımından, örneğin ihracattan veya diğer döviz kazandırıcı faaliyetlerinden elde ettiği yıllık 10 mn USD döviz gelirisinin bulunduğu ve bunun 3 yıllık tutarının 30 mn USD olduğu varsayımıyla, X AŞ’nin yurtdışından kullanacağı döviz kredisinin, mevcut kredi bakiyesi olan 16 mn USD ile birlikte en fazla 30 mn USD’yi aşmayacak şekilde (30-16=)14 mn USD’yi aşmaması gerektiği ileri sürülemez. Zira X AŞ’nin mevcut kredi bakiyesi halihazırda 15 mn USD limitin üzerindedir; bu nedenle Karar’ın Md. 17/4 hükümleri değil öncelikle Md.17/3-b istisna hükmü kapsamında döviz gelirisinin var olup olmadığından ve miktarından bağımsız olarak belirlenecek tutarda döviz kredisi kullanabilecektir. (Karar Md.17/5)

Eğer X AŞ’nin mevcut kredi bakiyesi (döviz cinsinden kredilerinin borcu) 15 mn USD’nin altında, örneğin 14 mn USD olsaydı, kullanılmak istenen kredi tutarı ile mevcut kredi bakiyesi toplamının son 3 mali yılın döviz gelirleri toplamını (30 mn USD’yi) aşmayacak şekilde bir kredi temini/kullanımı miktarı belirlenmesi gerekecekti.

Kısaca tekrarlamak gerekirse, örneğimizdeki X A.Ş.’nin mevcut kredi bakiyesi 15 mn USD limitin üstünde olduğuna göre, döviz gelirine bakılmaksızın (döviz geliri olmasa da) yurtdışından döviz kredisi kullanabilecektir.

Döviz geliri olma şartı aranmayan diğer haller Genelge’nin 21 inci maddesinde ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

Döviz gelirine bağlı döviz kredisi kullanımlarında, hangi tür gelirlerin döviz geliri sayılacağına da yine Genelge’nin 15 inci maddesinde yer verilmiş olup esas itibarıyla ihracat ve 2017/4 sayılı Tebliğ kapsamındaki ihracat sayılan teslimler ile döviz kazandırıcı faaliyetler kapsama alınmıştır. Holding bünyesindeki şirketler için döviz gelirlerinin hesabında Genelgenin Geçici 1 inci maddesindeki esaslar da ayrıca dikkate alınır.

2. YURTDIŞINDAKİ BANKADAN TEMİN EDİLEN DÖVİZ KREDİSİNİN TÜRKİYE'YE GETİRİLMESİ ZORUNLULUĞU VAR MIDIR?

Prensip itibariyle böyle bir zorunluluğun olmaması gerekir. Fakat, mevzuatta yer alan düzenlemelerin ifade biçimi sanki böyle bir zorunluluk varmış algısına yol açabilmektedir.

Bu algıya yol açan, 32 sayılı Karara ilişkin Tebliğ'in 11/1. maddesinde yer alan şu ifadedir:

“Türkiye’de yerleşik kişiler, yurtdışından sağladıkları kredileri bankalar aracılığı ile kullanırlar.”

Bu ifadenin bir kural, hemen devamında yer alan (Tebliğ Md.11/1-a);

“Türkiye’de yerleşik kişilerin yurtdışındaki işleriyle ilgili olarak yurtdışından sağladıkları krediler için bu şart aranmaz.”

İbaresinin de bir istisna olduğu, dolayısıyla sanki yurtdışından kullanılan döviz kredisinin prensip itibariyle (Türkiye’deki) bir banka aracılığıyla Türkiye’ye getirilmesinin zorunlu olduğu gibi bir anlam çıkmaktadır.

Bu yanlış anlamayı ortadan kaldırmak için, ilk düzenlemeyi şöyle okumak yerinde olur:

“Türkiye’de yerleşik kişiler, yurtdışından sağladıkları (temin ettikleri) kredileri (Türkiye’de kullanmak isterlerse) bankalar aracılığı ile kullanırlar (Türkiye’ye getirirler).”

Bize göre, yurtdışından temin edilen kredi yurtdışındaki işlerde kullanılacaksa zaten Türkiye’ye getirilmesine gerek yoktur. Nitekim düzenlemede yer verilen, aslında kural olması gerekirken bir istisna gibi algılanan “*yurtdışındaki işler*” için ayrıca spesifik bir tanım, belirleme veya sınırlama yapılmamış olması da bunu teyid etmektedir. Bu “istisna” aslında bir kural gibi en geniş kapsamıyla düşünülmelidir; örneğin yurtdışındaki bir ticari faaliyet için kullanım, bir borcun ödenmesi, şirket kurma, iştirak hissesi edinimi, uzun ya da kısa vadeli menkul kıymet yatırımları da bu kapsamda sayılır.

Gerek ilgili Karar ve Tebliğ ve gerekse Genelgede “*temin edilen*” ibaresinin kredinin alınmasına (kredi sözleşmesinin akdedilmesine), “*kullanılan*” ibaresinin ise kredinin Türkiye’ye getirilmesine/transferine işaret ediyor olduğuna dair bir ifade biçimi Tebliğ’in 11/2 nci maddesinde şu şekilde yer almaktadır:

“(2) Türkiye’de yerleşik kişilerce yurtdışından temin edilen kredilerin

kullanımı için borçlunun, kredinin vadesi, faiz oranı ve benzeri bilgileri içeren kredi sözleşmesi ile birlikte kullanıma aracılık eden bankaya başvurusu gerekir.”

Görüldüğü gibi, bu iki ifadenin bu Tebliğ düzenlemesindeki kullanım biçimi de bize, “*temin edilen*” den kastın kredinin yurtdışından alınması/sağlanması; “*kullanımdan*” kastın ise Türkiye’ye getirilmesi olduğunu açıkça göstermektedir. Dolayısıyla, yurtdışından temin edilen kredi Türkiye’ye getirilmeyecekse, Türkiye’de kullanılmayacak demektir; bu durumda da Türkiye’deki bir bankanın aracılığına ihtiyaç olmayacaktır; ne zamanki temin edilen kredi Türkiye’ye getirilecektir/Türkiye’de kullanılacaktır, o takdirde bu kullanım işlemine Türkiye’de yerleşik bir bankanın aracılık etmesi zorunluluğu vardır.

Bu konuyu vurgulayarak izah etme ihtiyacı duymamızın sebebi, gerek Karar ve Tebliğ ve gerekse Genelde de, maalesef, özensiz bir kavramlaştırma nedeniyle “*temin etme*”, “*sağlama*”, “*kullanma*” gibi ibarelerin birbirinin yerine geçecek şekilde kullanılmış olduğu hallerin varlığıdır. Oysa yukarıdaki gibi anlamlandırıldığı takdirde, yanlış anlamalar ortadan kalkmaktadır.

Diğer taraftan, Genelgenin “*yurda getirilmeden kullanılabilen krediler*” başlıklı 22 nci maddesinde bu husus biraz daha açık bir ifadeyle şöyle düzenlenmiş bulunmaktadır:

“ Md. 22(1) Aşağıda sayılan hallerde, yurt dışından alınan kredinin Türkiye’deki bir banka aracılığı ile yurda getirilerek kullanılması şartı aranmaz.

- a) *Yurt dışındaki işleriyle ilgili olarak yurt dışından kredi sağlayan Türkiye’de yerleşik kişilerin bu kredileri doğrudan yurt dışında kullanmaları.”*

Yukarıda aynen yer verdiğimiz bu düzenleme, **doğrudan yurtdışında kullanılacak döviz kredisinin** Türkiye’ye getirilmesinin zorunlu olmadığını açıkça ortaya koymaktadır.

Genelgenin 23 üncü maddesinin (1) inci fıkrasında yer alan düzenlemenin tedvin tarzı, yurtdışından sağlanan döviz kredisinin her halükarda Türkiye’deki bir bankaya transfer edileceği gibi bir anlam içeriyor görünmekle birlikte bu da doğru değildir. Zira bize göre, Genelge Md.23/1’de yer alan düzenleme, sağlanan kredinin Türkiye’ye getirilmek istenmesi halinde izlenecek yolu göstermekten öte bir anlam taşımamaktadır.

Buraya kadar yer verilen ve ilk bakışta tereddüte düşüren düzenlemelerin birlikte ve doğru yorumu bize göre, yurtdışındaki bir bankadan temin edilen döviz kredisinin Türkiye'ye getirilmesi zorunluluğunun bulunmadığıdır. Türkiye'ye getirilmemişse yurtdışındaki işler için yurtdışında kullanılacak demektir. Eğer Türkiye'ye getirilmek istenirse, o takdirde Türkiye'de yerleşik bir banka aracılığıyla getirilmesi/kullanılması gerekir.

3. YURTDIŞINDAN ALINAN KREDİ YASAL DEFTER KAYITLARINDA ve FİNANSAL TABLOLARDA NASIL KAYDEDİLİR?

Türkiye'de yerleşik bir şirketin yurtdışında yerleşik bir bankadan temin ettiği ve bir kısmını yurtdışındaki işleriyle ilgili olduğu için Türkiye'ye getirmeyip doğrudan yurtdışında kullandığı, kalan kısmını ise Türkiye'de kullanmak üzere bir banka aracılığıyla Türkiye'ye getirdiği kredi miktarının tamamı (yurtdışında bırakılan kısım dahil), kredi sözleşmesinin imzalanması ve dilimlerin serbest bırakılmasına başlanmasına paralel olarak şirketin Türkiye'deki yasal defter kayıtlarına TL karşılıklarıyla, pasifte döviz kredisi olarak, aktifte de ilk önce bankada döviz cinsinden bir varlık olarak ve daha sonra da varlığın kullanım şekline göre kaydedilir; bilançoda da bu şekilde yer alır.

Kullanılan kredi için ödenen veya tahakkuk eden faizler dönem gideri olarak kaydedilir.

Döviz cinsinden kredinin borcunun bilançodaki değerlemesi, bilanço tarihindeki döviz kuru ile yapılır; kur farkı geliri veya gideri prensip itibarıyla dönem geliri/gideri olarak kaydedilir. Bazı istisnai hallerde kredinin kullanım yeri (örneğin yatırım maliyetleri, devam etmekte olan imalat-inşaat işleri vb) ile ilişkilendirilebilir. Döviz kredisi kullanılarak edinilen varlık hangi türden bir varlık ise, o varlığın değerlendirme esaslarına göre değerlendirilerek bilançoda o değerle yer alır.

Örneğin, döviz kredisi ile yurtdışında bir gayrimenkul satın alınmışsa gayrimenkulün edinildiği tarihteki kurdan TL maliyet bedeli esas alınır, bu gayrimenkul için bilanço gününde ayrıca kur değerlemesi yapılmaz. Fakat kullanılan döviz kredisi, örneğin yine döviz cinsinden banka mevduatında bulunduruluyor ise döviz mevduatı bilanço gününde kur değerlemesine tabi tutulur.

Kullanılan kredi, örneğin yurtdışında iştirak hissesi (hisse senedi) alımında kullanılmış ise, VUK Md. 279'a göre hisse senetleri alış bedeliyle değerlendirildiğinden, bilançoda da bunlar alış bedeliyle yer alır. Hisse senedinin alış tarihinde, MB Döviz Alış Kuruna göre TL cinsinden alış maliyeti deftere kaydedilir ve bilançoda da bu değer üzerinden yer alır. Yabancı hisse senetleri için de bu kural geçerlidir. Hisse senedi yabancı bir şirkete ait olsa, döviz cinsinden ihraç edilmiş ve döviz ödenerek satın alınmış olsa bile bilanço gününde kur değerlendirilmesi yapılmaz. Burada dikkat edilmesi gereken, kanunda

doğrudan “*hisse senedi*” tabiri kullanılmış olduğu için hissesi satın alınan yabancı şirketlerin “*hisse senedi*” mahiyetinde pay senedi ihraç edebilen şirket statüsünde olması gerektirir. Hisse senedinin onu ihraç eden şirketin mevcut bir ortağından mı, doğrudan şirkete sermaye koyarak-iştirak ederek mi, yoksa herhangi yabancı bir menkul kıymetler borsasından mı satın alındığının bir önemi yoktur.

Hisse senedi dışında kalan diğer tüm yabancı para cinsinden menkul kıymetler VUK md. 279’da hükme bağlanan kurallara göre değerlendirilir ve bunlarda genellikle kur farkından doğan gelir ve giderler hesaplanır, yani bilanço gününde kur değerlemesi yapılır.

Burada şöyle bir soru akla gelebilir; Yabancı hisse senedi iktisabında/edinilmesinde kullanılan döviz kredisinin faiz ve kur farkları gider olarak dikkate alınabilir mi?

İştirak hisselerinin alımıyla ilgili finansman giderlerinin kurum kazancından indirilebileceğine dair açık bir hüküm Kurumlar Vergisi Kanunu’nun (KVK) 5/2 nci maddesinde yer almıştır. Bu maddedeki iştirak hisseleri tabirinin yabancı hisse senetlerini de kapsadığı görüşündeyiz.

Kaldı ki, KVK 5/2 deki böyle bir hüküm olmasa bile, yabancı hisse senetlerinden elde edilecek temettü gelirleri bakımından zaten iştirak kazançları istisnasının uygulanması çok sınırlı durumlarda mümkün olabileceğinden (KVK 5/1-b), yani normal şartlarda yabancı şirketlere ait hisse senetlerinden elde edilecek temettü ve/veya alım-satım kazançları Türkiye’de bu hisse senetlerini aktifinde bulunduran şirketin kurum kazancına dahil edileceğinden, bunların iktisabı için kullanılan kredinin faiz ve kur farklarının da gider olarak matrahtan indirilebilmesi gerektiği görüşündeyiz.

4. YABANCI DÖVİZ KREDİSİNİN KKDF KARŞISINDAKİ DURUMU:

Bankalar ve finansman şirketleri dışında Türkiye’de yerleşik kişilerin yurtdışından sağladıkları kredilerde KKDF kesintisi ödenmesi gerekir. Bu kesintinin, kredinin kullanımına aracılık eden Türkiye’deki banka tarafından yapılması gerekiyor ise de, Türkiye’ye getirilmeden doğrudan yurtdışında kullanılan krediler veya kredi kısmı açısından, prensip itibarıyla, bu sorumluluğun doğrudan doğruya krediyi temin eden Türkiye’de yerleşik kişiye ait olduğunu kabul etmek gerekir. (KKDF Kararı Md. 5/son fıkra)

Diğer taraftan, yurtdışından temin edilen ve Türkiye’ye getirilmeksizin doğrudan yurtdışında kullanılan döviz kredisi, prensip itibarıyla KKDF’nin kapsamına girse bile, ilgili Kararın 4/8 inci maddesinde ve KKDF Tebliğinin 3/8 inci maddesinde, yurtdışındaki işlemlerle ilgili olarak yurtiçindeki bankalardan veya yurtdışından alınacak döviz kredilerinden KKDF kesintisi yapılmayacağı hükme bağlanmıştır. Bu durumda, yurtdışından temin edilerek yurtdışındaki işlemler için doğrudan yurtdışında kullanılacak döviz kredisi üzerinden Türkiye’de KKDF kesintisi

ödenmesi gerekmemektedir. Yurtdışından temin edilen döviz kredisinin Türkiye'ye getirilmesi halinde ise, kullanıma aracılık eden banka tarafından gerekli KKDF kesintisi uygulanacaktır.

Ayrıca, bilindiği gibi, kullanılacak döviz kredilerinin ortalama vadesinin 3 yıldan uzun olması halinde, KKDF kesinti oranı %0 (sıfır) olduğundan, böyle bir durumda KKDF kesintisi ödenmesi gerekmeyecektir. (KKDF 6 nolu Tebliğ Md.2)

5. YABANCI DÖVİZ KREDİSİ İÇİN YURTDIŞINA ÖDENEN FAİZLERİN BSMV KARŞISINDAKİ DURUMU:

6802 sayılı Gider Vergileri Kanunu'na göre, bir işlemde dolayı lehe alınan paranın BSMV kapsamına girmesi için, parayı alanın Türkiye'de yerleşik banka/banker statüsünde bir kişi olması gerekir. Yurtdışında yerleşik bir bankanın, kullandığı kredi dolayısıyla lehine aldığı paralar (faizler), sözkonusu banka Türkiye'de yerleşik olmadığı için BSMV nin konusuna girmemektedir. Kredinin gerek Türkiye'ye getirilmeksizin doğrudan yurtdışında kullanılması ve gerekse Türkiye'deki bir banka aracılığıyla Türkiye'ye getirilerek Türkiye'de kullanılması durumu değiştirmemektedir.

Diğer taraftan, kredi verme işleminin mahiyeti itibarıyla (işlem Türkiye'de yapılmadığından BSMV'nin konusuna girmemekle birlikte) BSMV kapsamında değerlendirilip değerlendirilmeyeceği hususu, bu işlem dolayısıyla krediyi veren söz konusu kişinin/şirketin faaliyette bulunduğu ülkenin mevzuatına göre kredi kuruluşu (banka veya banka benzeri kredi kuruluşu) olarak kabul edilip edilmemesine göre değerlendirilir. Bu kapsamda, söz konusu kişinin/şirketin kredi verme işlemi/işlemleri dolayısıyla faaliyette bulunduğu ülke mevzuatına göre kredi kuruluşu olarak kabul edilmesi durumunda mahiyeti itibarıyla BSMV'nin kapsamında değerlendirilebilecek bir işlem söz konusu olacaktır. Kredi temin edilen yurtdışında yerleşik kişinin, kredi verme işlemi/işlemleri dolayısıyla faaliyette bulunduğu ülke mevzuatına göre kredi kuruluşu olarak kabul edilmemesi durumunda ise kredi verme işleminin mahiyeti itibarıyla BSMV'nin konusu dışında değerlendirilmesi gerekeceği tabiidir. (GİB, İst. VDB. 17.1.2017 tarih ve 14801 sayılı Özelge)

6. YABANCI DÖVİZ KREDİSİ İÇİN YURTDIŞINA ÖDENEN FAİZLERİN KDV KARŞISINDAKİ DURUMU:

Konuyla ilgili olarak KDV Genel Tebliğinin II/F 4.5.1 nolu Bölümü şöyledir:

“4.5. Banka ve Sigorta Muameleleri Kapsamına Giren İşlemler

4.5.1. Banka ve Bankerlik İşlemleri

Banka ve sigorta muameleleri vergisinin konusunu, banka ve sigorta şirketlerinin Finansal Kiralama Kanununa göre yaptıkları işlemler hariç olmak üzere, her ne şekilde olursa olsun yapmış oldukları bütün muameleler dolayısıyla kendi lehlerine aldıkları paralar oluşturmakta; bankerlerin yapmış oldukları banka muamele ve hizmetleri dolayısıyla kendi lehlerine almış oldukları paralar da aynı verginin kapsamına girmektedir. Bu işlemler Kanununun (17/4-e) maddesi ile KDV’den istisna edilmiştir.

Ayrıca, Türkiye’de banka ve sigorta muameleleri vergisine tabi tutulmamış olan yurt dışı kredi işlemlerinin mahiyet itibarıyla banka ve sigorta muameleleri vergisine tabi olan yurt içi bankacılık hizmetlerinden farksız olduğu açıktır. Dolayısıyla, yurt dışı kredi işlemlerinde de Kanunun (17/4-e) maddesi hükmü uyarınca KDV hesaplanmaz.”

Buna göre, yurtdışında yerleşik bir bankadan döviz kredisi temin işlemi, mahiyeti itibarıyla BSMV kapsamına giren bir işlem olduğu için Türkiye’de KDV’den istisnadır, sorumlu sıfatıyla veya başka bir şekilde KDV ödenmesi söz konusu değildir.

Ancak, krediyi veren yurtdışında yerleşik kişinin/şirketin, kredi verme işlemi/işlemleri dolayısıyla, faaliyette bulunduğu ülke mevzuatına göre kredi kuruluşu olarak kabul edilmemesi durumunda ise kredi verme işlemi mahiyet itibarıyla BSMV’nin konusu dışında değerlendirileceğinden kredi üzerinden hesaplanan faiz tutarları KDV Kanunu’nun 1/2 nci maddesine göre katma değer vergisine tabi olacaktır. Hesaplanan KDV’nin, Kanun’un 9 uncu maddesi gereğince krediyi kullanan Türkiye’de yerleşik şirket tarafından sorumlu sıfatıyla 2 no.lu KDV beyannamesi ile beyan edilerek ödenmesi gerekmektedir.

Yurtdışından temin edilen döviz kredisinin Türkiye’ye getirip getirilmemesi, işlemin KDV istisnasına tabi olup olması ve/veya sorumlu sıfatıyla KDV uygulaması bakımından durumu değiştirmemektedir.

7. KURUMLAR VERGİSİ STOPAJI AÇISINDAN DURUM:

Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 30 uncu maddesine göre, dar mükellefiyete tabi kurumların Türkiye'de elde ettikleri kazanç ve iratlar üzerinden, bu kazanç ve iratları nakden veya hesaben ödeyenler tarafından %15 oranında vergi kesintisi yapılması gerekmektedir.

Aynı madde hükmünde, Bakanlar Kurulu'na (CB'na) verilen yetki çerçevesinde çıkarılan 2009/14593 sayılı Kararname hükmüne göre, yabancı devletler, uluslararası kurumlar ve yabancı bankalardan temin edilen krediler nedeniyle ödenen faizlerden yapılacak stopajın oranı %0, bankalar dışında kalan yurtdışı yerleşiklerden temin edilen krediler için ödenecek faizlerden yapılacak stopajın oranı ise %10 olarak tespit edilmiştir.

Bunun yanısıra, dar mükelleflere ödenecek faizler üzerinden yapılması gereken stopajla ilgili olarak, çifte vergilendirmeyi önleme anlaşmaları da farklı esaslar ve oranlar öngörebileceğinden, KV stopajının uygulanması esnasında, öncelikle ödemenin yapılacağı ülke ile Türkiye arasında akdedilmiş olan vergi anlaşması ve varsa eki protokole de mutlaka bakılmalıdır.

Yurtdışından temin edilen döviz kredisinin, Türkiye'ye getirilip getirilmemesi, ödenecek faizler üzerinden yapılması gereken KV stopajının durumunu etkilememektedir.

8. SONUÇ :

Konumuz ile ilgili mevzuatın bu yazımız tarihinde yürürlükte olan ve yukarıda yer verilen düzenlemelerine göre; Türkiye'de yerleşik bir şirketin, yurtdışındaki bir bankadan döviz cinsinden kredi temin etmesinin prensip itibarıyla mümkün bulunduğu, bunun için belli bazı şartların yerine getirilmesi gerektiği, bu krediyi doğrudan yurtdışındaki işleri için kullanacak ise Türkiye'ye getirmesi zorunluluğunun bulunmadığı anlaşılmaktadır.

Yurtdışında yerleşik bankadan temin edilen kredi Türkiye'ye getirilmeden doğrudan yurtdışında kullanıldığı takdirde, Türkiye'de KKDF kesintisine tabi tutulmadığı, BSMV'ye tabi olmadığı, KDV den istisna bulunduğu ve faiz ödemeleri üzerinden yapılması gereken kurumlar vergisi stopajının halen %0 oranında uygulanmakta olduğu görülmektedir.

Yurtdışında yerleşik bankadan temin edilen kredi Türkiye'ye getirilerek Türkiye'de kullanılmak istenirse, Türkiye'deki bir bankanın aracılığı ile transfer edilmesi zorunluluğu vardır. Böyle bir durumda, kullanılan kredinin KKDF kesintisine tabi olduğu, BSMV'ye tabi tutulamayacağı (kullanıma Türkiye'de yerleşik bir bankanın aracılık etmesinin durumu değiştirmeyeceği), işlemin KDV den istisna olduğu ve faiz ödemeleri üzerinden yapılması gereken KV stopajının %0 (sıfır) oranında uygulanacağı anlaşılmaktadır.

Saygılarımızla.

DENET DUYURU
Sayı : 2021/008/12